

Pravni aspekti poslovanja

- Pravni aspekti poslovanja uređuje trgovačko pravo.
- *Trgovačko pravo je grana prava koja čijim se pravnim pravilima uređuje položaj trgovačkih društava, drugih pravnih ili fizičkih osoba koje se pojavljuju kao subjekti u pravnom prometu te se normiraju pravni poslovi između subjekata trgovačkog prava (v. Horvat Đ, i Tintor Ž., 2006).*
- Trgovačko pravo se dijeli na:
 - a) Statusno trgovačko pravo:** uređuje oblike, pravni položaj, način osnivanja i djelovanja trgovačkih društava kao i gospodarskih subjekata općenito.
 - b) Ugovorno trgovačko pravo:** uređuje pravne poslove u koje ulaze subjekti trgovačkog prava.

Pravni aspekti poslovanja

Ugovorno trgovačko pravo

- Odnosi se na obvezno pravo koje je skup pravni pravila kojim se uređuju obvezni odnosi.
- Temeljna obilježja obveznog prava su:
 1. **Relativnost obveznog odnosa:** obvezni odnosi djeluju samo između stranaka koje su u konkretnom obveznom odnosu.
 2. **Dispozitivnost obveznog odnosa:** ugovorne strane same određuju hoće li stupiti u obvezne odnose i utvrđuju sadržaj istih.
 3. **Činidba kao predmet obveznog prava:** svaka pozitivna ili negativna ljudska radnja koju je dužnik obveznog odnosa dužan učiniti vjerovniku (Činidba se sastoji od davanja, činjenja, propuštanja ili trpljenja).

Pravni aspekti poslovanja

- **Ugovor:** dvostrani pravni posao koji nastaje očitovanjem volje ugovornih strana ili predajom stvari.
- Dije se na:
 - a) **Jednostranoobvezne:** ugovori u kojima je jedna strana vjerovnik a druga dužnik;
 - b) **Dvostranoobvezne:** ugovori u kojima su obje ugovorne strane istodobno i vjerovnik i dužnik;
 - c) **Formalni ugovori:** ugovori u kojima je zakonom propisana forma koja je i uvjet pravovaljanosti ugovora;
 - d) **Neformalni ugovori:** ugovori kojima nije propisana forma kao uvjet valjanosti ugovora.

Pravni aspekti poslovanja

- Ugovor nastaje prihvaćanjem ponude druge strane.
 - Ponuda je prijedlog za sklapanje ugovora koji jedna pravna ili fizička osoba upućuje drugoj i ona mora sadržavati sve bitne elemente budućeg ugovora.
 - Ponuda obvezuje ponuditelja do roka na koji vrijedi ponuda.
 - Prihvat ponude je očitovanje volje druge strane da prihvati ponudu te znači nedvojbeno prihvaćanje upravo te ponude.
 - **Predugovor:** ugovor kojem se preuzima obveza da će se poslije sklopiti glavni ugovor.
 - Predugovor obvezuje ako sadržava sve bitne elemente budućeg glavnog ugovora.
 - Ako se glavni ugovor nije sklopio u roku predviđenom predugovorom, sklapanje se može tražiti šest mjeseci od roka isteka roka u kojem je ugovor trebao biti sklopljen ili od dana kada je prema naravi posla trebao biti sklopljen.
 - Za predugovor se primjenjuje klauzula *rebus sic stantibus*, tj. klauzula promijenjenih okolnosti.
- Ako se nakon sklapanja predugovora bez krivnje ugovornih strana izmjene okolnosti tako da predugovor nikad ne bi bio sklopljen ili bi njegovo ispunjenje bilo predstavljalo preveliki gubitak objema stranama, ugovorne strane oslobađaju se obveze sklapanja glavnog ugovora.

Pravni aspekti poslovanja

Da bi ugovor bio valjan potrebno je ispuniti nekoliko pretpostavki:

1. Volja ugovornih strana;
2. Očitovanje volje ugovornih strana;
3. Pravna i poslovna sposobnost stranaka;
4. Moguća, dopuštena, određena ili određiva činidba;
5. Propisani oblik pravnog posla.

Pravni poslovi za koje nisu ispunjene navedene pretpostavke su nevaljani, tj. ništetni.

Ništetni su pravni poslovi koji ne proizvode pravne učinke, a koje bi proizveli pod pretpostavkom da su valjani.

Ništetnost djeluje od trenutka sklapanja pravnog posla.

Pravni aspekti poslovanja

- **Pobojni pravni poslovi:** pravni poslovi koji proizvode pravne učinke sve dok ih se ne poništi.
- Za poništenje je potrebno podići tužbu za pobijanje, a posljedice su pobijanja nastupaju od dana zaključenja tih poslova.
- Razlozi poboynosti su:
 - a) Ograničena poslovna sredstva;
 - b) Prijetnja;
 - c) Zabluda;
 - d) Prijevarena.

Pravni aspekti poslovanja

Pojačanje ugovornog odnosa

Obaveznopravni odnos, tj. njegovo ispunjenje moguće je pojačati kaparom, zadržanjem (retencijom), poručanstvom, ugovornom kaznom ili zalogom.

Kapara: određena količina novca ili drugih zamjenljivih stvari koja jedna strana daje drugoj prilikom sklapanja ugovora kao znak da je ugovor sklopljen i da će ugovorna obveza biti ispunjena. Ugovoreno se mora ispuniti te nije moguće odustati od ugovora ostavljanjem kapare ili davanjem dvostruke kapare.

- Ugovorne strane se mogu međusobno ovlastiti da jedna ili obje strane mogu odustati od ugovora davanjem odsutnine.

Pravni aspekti poslovanja

Pravo zadržanja ili retencija: odnosi se na ovlaštenje vjerovnika koji posjeduje dužnikovu pokretnu stvar da je zadrži dok mu ne bude isplaćeno potraživanje.

Jamstvo: ugovor kojim se treća osoba obvezuje vjerovniku da će ispuniti obvezu dužnika ako to dužnik ne učini po dospelju ili ako dužnik ne ispuni obvezu u cijelosti. Obvezuje samo ako je zaključeno u pisanom obliku.

Ugovorna kazna ili penal: ugovorno se utvrđuje svota novca ili druga imovinska korist koju se dužnik obvezuje platiti vjerovniku ako ne ispuni svoju obvezu ili zakasni s njenim ispunjavanjem.

Založno pravo: pravo na tuđoj stvari kojim zalogoprimatelj dobiva ovlaštenje namiriti se iz vrijednosti založene stvari, ako dužnik po dospelju ne ispuni obvezu.

Pravni aspekti poslovanja

Promjene subjekata ugovornih odnosa: mogu biti na strani vjerovnika ili na strani dužnika.

Promjene na strani dužnika pojavljuju se kao cesija i asignacija, a na strani vjerovnika kao preuzimanje duga, pristupanje dugu i preuzimanje ispunjenja.

Cesija ili ustup: ugovor kojim vjerovnik svoje otuđivo potraživanje prenosi sa sadašnjeg vjerovnika na drugu osobu, novog vjerovnika, dok dužnik ostaje nepromijenjen.

- Najčešće se pojavljuje kao dobrovoljna cesija ili ugovorna cesija, a postoji i zakonska cesija te cesija temeljena na sudskoj odluci.

Pravni aspekti poslovanja

Uputa ili asignacija: izjava jedne strane uputitelja kojom ovlašćuje upućenika da u svoje ime, za račun uputitelja ispuni i stanovitu činidbu primatelju upute.

- Čest način plaćanja u slučaju kada je račun dužnika blokiran.

Preuzimanje duga: promjena subjekta ugovornog odnosa na strani dužnika.

- Dug se preuzima pristankom vjerovnika da umjesto mjesto jednog dužnika u obveznopravni odnos uđe drugi dužnik.

Preuzimanje ispunjenja: ugovor je između dužnika i treće strane koja preuzima obvezu da umjesto dužnika ispuni činidbu prema vjerovniku.

- Treća osoba ne postaje dužnik prema vjerovniku nego samo stupa u obvezu prema dužniku, dok vjerovnik nema nikakvu nikakve mogućnosti zahtijevati isplatu potraživanja.

Pravni aspekti poslovanja

- Prestanak ugovornog odnosa:
 1. **Ispunjenje:** prestanak ugovornog odnosa ispunjenjem dugovane činidbe dužnika.
 2. **Raskid ugovora:** način prestanka ugovornog odnosa koji nastaje kad jedna ugovorna strana ne ispuni obveze iz ugovora te je moguć ako valjan ugovor nije ispunjen ili je ispunjen samo djelomično.
 3. **Prijeboj ili kompenzacija:** način na koji obveznopravni odnos prestaje te se vjerovnikovo potraživanje i dužnikovo protupotraživanje međusobno obračunavaju.
- Potraživanja i protupotraživanja koja se prebijaju moraju biti istodobna, dospjela, utuživa i uzajamna.

Pravni aspekti poslovanja

- Vrste ugovora:
 - Ugovor o prodaji:** ugovor kojim se prodavatelj obvezuje stvar koju prodaje predati kupcu tako da kupac stekne pravo vlasništva nad njom.
 - Ugovor o djelu:** izvođač (poduzetnik) se obvezuje obaviti određeni posao (fizički ili intelektualni rad), dok se naručitelj obvezuje za to platiti naknadu.
 - Ugovor o zajmu:** zajmodavatelj se obvezuje zajmoprimatelju predati određeni iznos novca ili određenu količinu drugih zamjenljivih stvari, dok se zajmoprimatelj obvezuje nakon određenog vremena vratiti mu određeni iznos ili količinu zamjenljivih stvari.
 - Ugovor o kreditu:** banka se obvezuje korisniku staviti na raspolaganje određeni novčani iznos, na određeno ili neodređeno vrijeme s nekom namjenom ili bez utvrđene namjene, a korisnik kredita obvezuje se banci plaćati ugovorenu kamatu i dobiveni iznos vratiti u vrijeme i na način utvrđen ugovorom.
 - Ugovor o zakupu:** davatelj zakupa se obvezuje predati određenu stvar zakupcu na uporabu, a ovaj se obvezuje za to platiti zakupninu.